

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Ljubljansko srednješolsko vprašanje.

Ni še dolgo, kar je nameravana namestitvev nemško-nacionalnega ravnatelja Profta na zavodu, namenjenemu po veliki večini slovenski srednješolski mladini, razburila vso slovensko javnost. Le odločnemu in složnemu nastopu vseh merodajnih činiteljev in odločnemu pisanju vsega slovenskega časopisja imamo se zahvaliti, da se je odvrgla preteča nevarnost, ki bi bila prvi in odločilni korak v ponemčevanje I. državne gimnazije ljubljanske. Takrat smo se veselili uspeha, a Nemci pričeli so skrivaj, toda nevdržno in dosledno novo akcijo, ki bi jim zagotovila vendarle velikanski narodni uspeh glede srednjih šol na Kranjskem. Vlada je čakala in čakala z imenovanjem novega ravnatelja; čakala je tako dolgo, da so se morali zbuditi razni sumi v vseh mislečih Slovenceh, ki po raznih žalostnih izkušnjah poznajo, kaj da navadno pomenja tako čakanje vlade.

In res so se naenkrat začele javljati vznemirjajoče vesti, ki so posebno zadnje dni postale že zelo verjetne, da dobe namreč Nemci v edinem popolnoma slovenskem deželnem stolnem mestu, v Ljubljani, svojo lastno nemško gimnazijo. Oficielno se ta vest še ni potrdila, „Slovenec“ jo je celo nekako demantiral; da pa je bilo to vprašanje in je stvar resnega posvetovanja med Nemci in vlado. In da je to vprašanje predmet najnapornejše akcije s strani kranjskih Nemcev, je nedvomno.

V koliko da je stvar v momentu dozorela, nam ni znano. Upamo pa, da vsaj kaka slovenska stranka ne bo nudila svoje pomoči in svojega privoljenja v dosego te skrajno krivične in nasilne nemške zmage. Upamo, da celo Slovenska Ljudska Stranka, pri kateri naroden moment gotovo ne igra prve vloge, ne bo privolila, da se ustanovi nova nemška trdnjava sredi slovenske zemlje, to pa tudi ne za plačilo, da bi obratno nudili Nemci svojo pomoč, da doseže Sl. L. Str. tak deželnozborski volilni red, da ji bo potem zasigurana brez-pogojna večina, tudi ne, če bi ji Nemci pomagali v boju za občinski zastop ljubljanski. Zakaj ta koncesija Nemcem bi pač pritisnila vsem nadaljnjim političnim zmagam S. L. S. pečat narodnega izdajalstva na čelo. Bilo bi pa to tudi znamenje slabosti in pomanjkanja zaupanja v lastno moč in v moč vodilnih idej.

Ker pa je stopilo vprašanje nove nemške gimnazije vendarle v ospredje, si hočemo malo ogledati to nemško zahtevo glede njene krivičnosti in skrajne predrznosti.

Potrebe po posebni gimnaziji za par ljubljanskih Nemcev pač ni. Za pouk v materinščini je tem našim oholim tujcem kaj dobro preskrbljeno. Učni red, od naučnega ministrstva potrjene učne knjige in nastavljanje nemško-nacionalnih učnih moči, vse to nudi Nemcem vse garancije vzgajanja v nemškem duhu. Tudi če bi bilo v Ljubljani in v celem okrožju, iz katerega prihajajo dijaki v ljubljansko gimnazijo, mnogo več Nemcev, moramo priznati, da pri današnjih razmerah nemški dijak nikakor ne čuti zahteve po posebnem nemškem zavodu. To priznanje je vsekakor značilno in sramotilno za nas Slovence in jasno priča, kako malo mora biti na drugi strani preskrbljeno za narodno vzgojo slovenskih srednješolcev. Razen tega pa je število kranjskih Nemcev res tako malenkostno, da imajo dovolj s kočevsko višjo gimnazijo, ki popolnoma zadostuje, tudi če bi vsi Nemci pohajali vanjo.

Pomislimi pa moramo razen tega, da imajo Nemci tudi še višjo realko v Ljubljani, ki se danes vsaj lahko imenuje med prvimi nemškimi in ponemčevalnimi zavodi v Avstriji.

Potrebe torej ni. Nemci seveda, kjer so v premoči, po potrebi niti ne vprašajo. In samo en pogled na koroške ali štajerske ali pa tržaške in goriške razmere nam pokaže resnico te trditve. Medtem ko zahtevajo v svoji predrznosti Nemci v Ljubljani, kjer se že itak na I. gimnaziji poučuje več nemški kakor pa slovenski, za 100 nemških gimnazijcev (med temi mnogo takih, katere so nezavedni in nerazsodni slovenski starši vpisali za Nemce) še poseben zavod, obiskovalo je preteklo šolsko leto v Mariboru 318 Slovencev popolnoma nemško gimnazijo, v Celju je 277 slovenskim dijakom na razpolago samo nižja slovenska gimnazija. Na Koroškem je nad 110 Slovencev v popolnoma nemških gimnazijah. V Trstu, v Gorici itd. vladajo ista krivična in nepedagogična načela za brezpravne Slovence. V Ljubljani obiskuje 285 Slovencev nemško realko. Če bi torej Nemci dobili v Ljubljani res svoj zavod, morale bi, če bi se le količkaj pravično hotelo postopati, širom slovenskega ozemlja zrasti iz tal slovenske gimnazije kakor gobe, kajti povsod bi jih narekovala potreba, medtem ko bi ljubljansko nemško gimnazijo narekovala zgolj izzivajoča prevzetnost in pretirana nacionalna predrznost.

Iz te zahteve se kaj jasno kaže nenasitljivost kranjskih Nemcev v narodnih zahtevah. Ko so se pulili za kočevsko višjo gimnazijo, razvpili so v svet kot valiko krivico, da nimajo vsi kranjski Nemci niti ene nemške višje gimnazije. Takrat se ni nikdo upal trditi, da je ljubljanska I. državna gimnazija nemška posest in da imajo Nemci predprave nanjo.

Kakor hitro so dosegli v Kočevju svoj namen, so pa pričeli mahinacije v ponemčevanje I. ljubljanske gimnazije. Ko se jim je pa prvi naskok ponesrečil vpili so hitro, da je ta zavod od nekdanje nemške posesti, da Nemcem od nekdanje gre vsaj ena gimnazija v Ljubljani. Ko so uvideli, da sami ne dosežejo proti skupnemu odporu vseh Slovencev svojega namena, nastopili so sedaj drugo pot. Za koncesije, s katerimi v narodnem oziru ne izgube prav nič, hočejo pridobiti eno slovensko stranko, da jim pomaga v dosego krivičnega in predrznega narodnega uspeha.

Važnosti in nevarnosti takega samostojnega nemškega zavoda glede na slovensko stvar ne smemo podcenjevati. Kajti na prvi pogled se res vidi, kakor da bi bilo vseeno, so li nemški paralelni razredi v slovenskem zavodu ali se jih loči in napravi iz njih poseben zavod. Zdi se celo, kakor da bi bila to za ostale slovenske razrede celo pridobitev, ker bi se sedaj v zavod, kjer bi ne bilo več Nemcev, vpeljal bolj nacionalen duh, in bi se lahko opustila popolnoma vzgoja v nemškem duhu, ki je bila do sedaj na zavodu v rabi, zaradi navzočih Nemcev. Temu je pa tako samo prvi čas. Misliti moramo naprej, potem pa zadobi stvar popolnoma drugo lice.

Značaj slovenstva na I. drž. gimnaziji se namreč šele razvija. Učne knjige slovenske se šele pišejo, učni jezik upeljeval se bo šele predmet za predmetom. Tudi narodna zavednost občinstva raste od dne do dne in ni več daleč čas, ko bomo vendarle dosegli, da ne bodo vpisavali nemščino komaj za silo lomeči starši svojih sinov za Nemcev nemške oddelke.

Zavod bo torej vzgajal vedno več in boljših Slovencev, število Nemcev bo pojemalo, oni pa, ki bodo vendar prihajali, izpostavljeni bodo v čisto slovenskem zavodu procesu, kateri nam v nemških krajih in nemških zavodih odvzame leto za letom nekaj slovenskih mladeničev, ki potem zrasejo pogosto v najzagrizenejše Nemce.

Vse drugače pa bo v ločenem nemškem zavodu. Postalo bo to naravnost vzgajališče za narodno zavednost,

LISTEK.

Ljubezen.

Spisal B.

Gospa Črnečka je sedela ob majhni okrogli mizi v predsobi dvorane, kjer se je vršila velika veselica. Bila je zelo životna, njene grudi so bile nenavadno velike in polne, a obraz je bil že starikav in razoran od globokih brazd. Lasje so dobili nekakšno temnosivo barvo, ki je prehajala po sencih v nekoliko svitlejše nianse. Oblečena je bila v črno, z majhnimi sivimi očmi je gledala živahno krog sebe, v levici na kolenih je držala črno pahljačo in z desnico je včasih posegla po kozarcu limonade, ki je stala pred njo. Srknila je komaj enkrat, potem segla v žep in brisala usta z bliščečim belim robcem.

V dvorani je igrala godba kadriljo, in nekako sredi plesa je stopil preko praga mlad gospod v črni obleki in docela vsakdaje zunanosti. Oči je imel bledorjave, skoro zelene, nos nekoliko top, pod njim majhne rjave brke in lase kratke in počesane na kvišku. Obstal je sredi sobe, pogledal naokoli in stopil potem z vljudnim smehljajem na obrazu h gospe Črnečki.

„Dovolite“ — je vprašal čisto mehko — „jaz sem Meglič, trgovec“.

Gospa se je nasmejela istotako vljudno, ponudila stol in povedala najprej, da se je odstranila iz dvorane zaradi vročine.

„Tako občuten je človek“ — je rekla — „ko postane star. Ko sem bila mlada in se zabavala baš v tej dvorani z mojim pokojnim soprogom — odvetnik Obavnik — mi ni prišla nikoli na pamet vročina. Ampak vse mine, vidite; mladost, veselje, soprog je umrl, stara sem zdaj in sama.“

Njen glas je bil ob koncu skoro sentimentalen in menda je občutila to sama in je zato naglo preokrenila govorico.

„Berta mi je že pravila o Vas, gospod Meglič, in nekoč mi je Vas že tudi pokazala. Rekla je, da nas boste obiskali, a dozdej se še to ni zgodilo. Naše duri so Vam seveda vsak čas odprte.“

Meglič se je poklonil in pravil, da mu je manjkalo v ta namen nekako poguma.

„Nocoj sem se ojunčil“ — je razlagal nato in skušal biti zabaven — „in stopil, kakor vidite, milostna, nenadoma pred vas. Zdej vas bom seveda obiskal tudi na domu, ta teden enkrat“ — je dostavil po kratkem presledku in se ozrl proti vhodu v dvorano.

Kadrilja je bila končana, preko sobe so pričeli hoditi mladi pari in med njimi je prišla tudi srednjevelika zelo drobna plavalaska v spremstvu visokega bledega fanta, ki je izražal s svojim obrazom nekako zamišljenost in trudnost.

„Vroč si, Berta“ — je zaklicala vdova od mize — „ogrni mantiljo in sedi malo k nam!“

Berta je ponudila Megliču roko, nasmejala se je vljudno in rekla, da je mati preveč skrbna. Nato je predstavila gospoda, ki jo je spremljal in istočasno sedla.

„To je slikar Milan Gorjup“ — je dejala — „in to je trgovec Meglič.“

Slikar je sedel naročil piva in se vedel skoro hladno. Včasih se je ozrl na Megliča z nekakšno ironijo, in ko je Berta to opazila, je skoro zardela.

Vdova je pripovedovala, da je slikar Gorjup njen daljni sorodnik, da je zelo nadarjen slikar in da študira zdaj na slikarski akademiji v Peterburgu, kamor kmalu odpotuje.

„Zdej, kar se mudi pri meni na počitnicah“ — je pravila — „je naslikal Berto. Same rdeče krizanteme okrog in okrog in sredi njih nežni Bertin obrazek, njeni plavi razpuščeni lasje in njene modre oči. — Nekaj zelo lepega, gospod Meglič!“

Na steni je bila ura, in neki gospod s črno brado, ki je bil videti nekoliko vinjen, je stopil sredi sobe, mahal z roko in štel zelo glasno: „Ena, dve, tri . . . deset, enajst!“

Nato se je ozrl po gostih in pričel peti z nizkim in nekako skrivnostnim glasom neko staro pesem, ki se tako pričinja:

postal bo prononsiran zavod kakor šulferajnska šola, kjer se bo v prvi vrsti gledalo na to, da se vcepi dijakom vsenemški duh in skrajno narodno nestrpnost, nastavljalji se bodo na zavodu nemoteno in brez ugovora najzagrizenejši nemški hujskači in najhujši agitatorji; na škodo pravega znanstvenega in npravnega pouka uvela se bo vsenemška propaganda, in iz zavoda bodo izhajali fanatični nacionalci, ki nam bodo kottakinapravljalji v narodnem oziru v vsem poznejšem življenju kjer le mogoče kar največ škode.

Tak zavod nam bo še mnogo več škodoval kakor šulferajnske ljudske šole, ker bo ta nacionalna vzgoja trajala pri dijakih do one dobe, v kateri se narodno prepričanje za vse poznejše življenje utrdi.

Treba nam je torej vse moči napeti proti ustanovitvi nemške gimnazije v Ljubljani, treba nam je tudi v tem vprašanju složne in odločne obrambne akcije. Ne moremo verjeti, da bi se našla slovenska stranka, ki bi izdajskim načinom podpirala ta nečuven in predrzen naskok nemškega nacionalizma.

Zato pozivljamo vse slovenske činitelje naj store vse, da nas ne doleti veliko ponižanje s tem, da se ustanovi nova trdnjava nemškega nasilstva v središču našega ozemlja, trdnjava, ki bi pomenila lahko začetek nove ere sedaj jako oslabelega nemškega življa v Ljubljani in na Kranjskem sploh.

O hranitbi rastlin ter o pomenu in namenu umetnih gnojil s posebnim ozirom na njih umno uporabo v našem kmetijstvu.

Spisal inženjer-kemik Jakob Turk.

(Dalje.)

Od fosforovokislih umetnih gnojil, s katerimi se dovaja zemlji fosforova kislina, pridejo za nas v poštev kostna moka, Tomaseva žlindra in superfosfati.

Kostna moka je že staroznano umetno fosforovo gnojilo. Pri nas pa se je nekoliko vdomačilo šele v zadnjih letih. Dobivajo jo iz živalskih kosti, ki jih v tovarnah za klej razmastijo in razklejijo (odvzamejo jim toščo in klej) ter potem zmeljejo v droben prah, ki je v kupčiji pod imenom razklejena kostna moka. Večji del kostne moke, kar se je dobiva, pretvarjajo v kemičnih tovarnah v kostni superfosfat. Nekoliko pa se je porabi tudi naravnost kot umetno gnojilo.

Fosforova kislina razklejene kostne moke ni v vodi topljiva, pač pa se lahko topi v dvoodstotni citronovi kislini. In ker je dvoodstotna citronova kislina merilo za gnojilno vrednost Tomaseve žlindre, ne uvidevam prav, zakaj bi ne bila tudi za kostno moko. Glede topljivosti ne zaostaja razklejena kostna moka za Tomasevo žlindro, ampak jo celo nadkriljuje in iz tega bi se dalo sklepati, da tudi glede gnojilnih učinkov ne more zaostajati za njo. Vsekakor bi bilo prav, da bi se napravilo dovolj primerjalnih poskusov z razklejeno kostno moko in Tomasevo žlindro, da bi se moglo končno dognati, če bi ne kazalo nadomestiti pri nas Tomasevo žlindro z razklejeno kostno moko, ki je v sedanjih razmerah veliko cenejša in ima poleg

tega v sebi tudi nekoliko dušika, ki je, kakor smo slišali, najdragocenejša rastlinska hranina. Vrhutega pa je razklejena kostna moka jako zgoščeno fosforovo kislino (ima do 30% fosforove kisline v sebi) in bi se torej z njeno uporabo prihranilo mnogo na delu in vozniinah.

Razklejeno kostno moko bi, če se izkaže porabna, kazalo uporabljati vsepovsod, kjer se od fosforove kisline ne zahteva takojšnjih učinkov. Prikladna bi bila torej za pognojitev travnikov, ki se jim lahko gnoji že v jeseni, pozimi ali pa v zgodnji pomladi. Prav tako bi se dala uporabljati tudi kot gnojilo k ozimam in na peščenih in mokrih tleh. Če bi jo pa hoteli rabiti k jarinam, morali bi jo potrositi, oziroma podorati že v jeseni ali pa v zgodnji pomladi.

Pri nas najbolj znano fosforovo kislino gnojilo je Tomaseva žlindra, ki jo dobivajo v železnih fužinah pri predelovanju surovega železa v jeklo po takozvanem Tomasevem načinu in od tod tudi njeno ime. — Tudi fosforova kislina Tomaseve žlindre ni v vodi topljiva, ampak se topi prav tako, kakor fosforova kislina razklejene kostne moke, v dvoodstotni citronovi kislini, ki je po svojih učinkih in lastnostih podobna kislemu soku, ki ga izločujejo rastlinske koreninice. Vsled tega je fosforova kislina Tomaseve žlindre primeroma lahko dostopna rastlinam.

Tomaseva žlindra je brezdvomno prav dobro fosforovo kislino gnojilo. Uporabljalji se da z velikim uspehom na travnikih, kakor tudi na peščenih in močvirskih tleh. Pa tudi na drugih tleh in k raznim drugim pridelkom jo moremo rabiti prav uspešno, če jo zgodaj dovolj raztrosimo, ker primeroma počasi deluje.

Izmed vseh fosforovokislih gnojil se porabi pri nas največ Tomaseve žlindre, ker velja za najboljše in obenem za najcenejše gnojilo. Če se pa izkaže, da je razklejena kostna moka v gnojilnih učinkih enaka Tomasevi žlindri, potem se bode morala poslednja vsaj začasno umakniti s pozorišča, ker je fosforova kislina v kostni moki dokaj cenejša od one v Tomasevi žlindri.

Najboljša že tudi pri nas dobro znana fosforovokislih gnojil so superfosfati. Po izhodu sirovin razločujemo kostne in rudninske superfosfate. Prvi se dobivajo iz kostne moke in kostnega ogelja, drugi pa iz zmlatih rudninskih fosfatov, ki jih kot okamenine živalskih odpadkov in ostankov kopljejo na Ruskem (Podolija), v Afriki (Alžir) in v Ameriki (Florida itd.). Kostna moka in zmlati rudninski fosfati se namreč v kemičnih tovarnah z žvepleno kislino razkroje in tako nastane iz v vodi netopljivega trisovsnega kostnega ali pa rudninskega kalcijevega fosfata v vodi topljivi enosovni kalcijev fosfat in mavec (gips), ki se združeno imenujeta s skupnim imenom superfosfat.

Fosforova kislina v superfosfatih je torej v vodi topljiva, kar je neprecenljive važnosti za poljedelstvo že zaradi tega, ker se morejo rastline neposredno hraniti samo s takimi snovmi, ki se v vodi topijo. Topljivost fosforove kisline pa je še posebnega pomena za mlado, razvijajočo se rastlinico, ki nima še dovolj moči, da bi si mogla napraviti s kislim sokom svojih korenin dovolj v vodi topljive fosforove kisline iz v vodi netopljivih fosfatov, ki so v tleh. Prvotni krepki razvoj rastline pa je še za pozneje merodajen. Zato se mi zdi potrebno priporočati našim kmetovalcem, da potrosijo nekoliko superfosfata tudi tam, kjer kaže sicer gnojiti s Tomasevo žlindro, oziroma z razklejeno kostno moko, ker fosforova kislina teh gnojil ni, kakor smo slišali, v vodi topljiva in torej tudi ne naravnost dostopna rastlinam. Topljivost fosforove kisline superfosfatov pa je važna še iz drugih razlogov. V vodi topljiva fosforova kislina se namreč popolnoma enakomerno razlije po kulturni plasti zemlje in je vsled tega

vsem rastlinskim koreninam enako dostopna. S tem je dana rastlinam prilika, da si je mnogo osvoje in se hitro in mogočno razvijejo. Zadnje omenjeno svojstvo fosforove kisline superfosfatov je tem važnejše, ker se lahko zgodi, da pridejo rastline vsled vremenskih nepravil v jako neugoden položaj in to zlasti v sušah. Prevelika suša ustavi namreč rastlinsko rast, in ako nimajo rastlinske koreninice dovolj prikladne in dostopne hrane na razpolago, ko blagodejni dež iznova napoji žejno zemljo, se usabnele rastline ne morejo več okrepčati. Če pa je v tleh dovolj prikladne in vsem koreninam enako dostopne hrane, se rastline v prvi ugodni priliki hitro opomorejo ter iznova krepko razvijejo. Zato pa pridejo superfosfati do veljave tudi v neugodnih slučajih, ko druga fosforova gnojila ne pokažejo več pravih uspehov. Velika važnost topljivosti rastlinskih hranin je sicer razvidna tudi iz dejstva, da plačuje izkušeni poljedelec rad fosforovo kislino v superfosfatih skoraj še enkrat dražje, kakor ono v razklejeni kostni moki in za tretjino dražje od fosforove kisline v Tomasevi žlindri.

Superfosfati so prikladna gnojila za vsepovsod, kjerkoli se zahteva takojšnjih gnojilnih učinkov od fosforove kisline. Uporabljalji jih je torej zlasti k jarinam, kar pa se pri nas še premalo vrši. Poleg tega so superfosfati izborna izpopolnilna na fosforovi kislini dokaj revnega hlevskega gnoja in gnojnice. Gnojilno moč hlevskega gnoja in gnojnice ni sploh mogoče izrabiti, če se ju ne podpre v učinkih s superfosfati, ker ne prideta kali in dušik, ki v primeri s fosforovo kislino prevladujeta v hlevskem gnoju in gnojnici, do popolne veljave. Kdor hoče torej umno ravnati s hlevskim gnojem in gnojnico, naj gnoji vsepovsod, kjerkoli se ju poslužuje v svojem gospodarstvu, tudi s superfosfatom, s katerim založi zemljo s prepotrebno in rastlinam lahko dostopno fosforovo kislino ter s tem popolnejše izrabi dragoceni zaklad hlevskega gnoja in gnojnice na kaliu in dušiku.

Superfosfati se morejo uspešno rabiti na vseh tleh, ki niso premokra in prepeščena; torej na ogromni večini naših zemlji. Ker hitro delujejo, se trosijo neposredno pred setvijo. Travnikom pa se z njimi tudi lahko gnoji pozimi na sneg in to samo zaradi tega, ker se na snegu dobro poznajo in jih je vsled tega mogoče enakomernje raztrositi. —

Kmetijske rastline potrebujejo za svojo rast jako mnogo fosforove kisline. Zemlja pa je z njo navadno slabo založena in zato kaže gnojiti z njo vsepovsod. Ker cena fosforove kisline v raznih fosforovih gnojilih ni ravno previsoka, zato ne smemo preveč hraniti z njo. Gotov prebitok fosforove kisline v zemlji je potreben namreč že zaradi tega, da se boljše izrabita kali in dušik, ki sta dragocenejši rastlinski hranini in pa zato, da se morejo rastline po vremenskih nepravilkah zopet okrepčati. Sicer pa fosforova kislina, kar se je trosi s fosforovimi gnojili čez mero, ni izgubljena, ampak samo v zemlji dobro shranjen kapital, katerega umni gospodar lahko ob vsaki ugodni priliki izkoristi. Zato pa svetujem slovenskim kmetovalcem, da naj svoja zemljišča zlasti s fosforovo kislino dobro gnoje. Prvo leto je potreba trositi nekaj več fosforovih gnojil, nego naslednja leta in to zategadelj, da se zemlja od vsega začetka bogato založi s fosforovo kislino. O množini fosforove kisline, ki jo potrebujejo najvažnejše kmetijske rastline, bomo govorili pozneje. (Sledi.)

Politični pregled.

Štajerski deželni zbor.

V štajerskem deželnem zboru se je v dosedanem zasedanju za Slovence bore malo storilo. Posebno zane-

Dalje v prilogi.

„Ura je enajst odbila,
Bog vam daj prav lahko noč,
jaz bom varoval celo noč...“

Ko je gospod s črno brado tako pel, je stopila k njemu neka mlada, zelo lepa in v belo oblečena gospa in ga prijela za roko.

„Molči, Ivan, lepo te prosim! Pojdi k mizi, pojdimo domov...“

Prosila ga je in ga skušala potegniti za sabo, a gospod je zamahnil z levico po zraku in jo pahnil od sebe.

Berta se je zgrazala, in ko je bil že odšel vinjeni gospod v dvorano, ni hotela pozabiti tega po njenem mnenju tako odurnega slučaja.

Meglič je govoril takrat z vdovo o svojem domu. Pravil je vse po vrsti o očetu, o pokojni materi in o sedanji gospodnji Barbi. O tej je pravil, da je že stara in siva, da je imela svoj čas moza, ki je umrl v Ameriki. Takrat, ko je odšel v tujino, je prišla ona k hiši in se privadila tekom časa vseh poslov tako, da zdaj čisto verno nadomestuje pokojno mater. O očetu je pripovedoval, da je suh, vedno poloobrit, že star, a po duhu svež kakor mlad človek. Pred očmi mu je vedno samo trgovina, nature je trdne in njegova napaka je to, da je sirov. Z delavci postopa zelo trdo in v teh časih, ko vse napreduje, in se tudi delavci dvigajo in izobrazujejo, ko snujejo svoja

društva, svoje zveze in svoje organizacije, so njegovi starotipni nazori skoro neumestni. Ampak on si ne da ugovarjati, on je prepričan, da je tisto, kar stori vselej najboljše in najpravičnejše.

Vdova je poslušala in ob koncu razlagala, da je to takorekoč nekaj docela naravnega. Stari ljudje s krepkimi značaji živijo vedno v tisti dobi, v kateri so bili vzgojeni. Za njih je vse, kar je novega, nesmisel ali vsaj tako neznačajna stvar, da se je nemogoče nanjo ozirati.

Ko je v dvorani zaigrala godba vnovič, je vprašala Berta Megliča, če pleše. Ta je vstal nato skoro osramočen, ponudil roko in odšel z njo v dvorano.

Slikar Gorjup se je naslonil na stolu nazaj, sklenil roke na kolenih in se ozrl za Berto. Nato se je zamislil in strmel nekam proti steni.

Ko je hvalila vdova Megliča, ji je enakomerno pritrjeval in pripomnil ob koncu z nekakšnim čudnim smehljajem:

„Jaz mislim, da se stvar obnese... namreč da dobite bogatega ženina.“

Na pragu se je pojavil zopet tisti pijani gospod s črno brado, gledal je krog sebe z motnimi očmi in govoril z belo oblečeno damo, ki ga je mirila prej sredi sobe.

„Kakor praviš, Minka“, — je pripovedoval važno in glasno — „jaz grem domov, ker te ljubim, kakor sem te ljubil takrat, ko sem se pri tebi ženil. Kaj sem ti storil,

Minka, da se mi ne nasmeješ? Kakšne zobčke imaš, pokaži, Minka!“

Nato je šel za njo preko sobe v garderobo in ko je vrgel nekdo zunaj na tla sodček za pivo, se je vstavil in začudil.

„Potresni sunek, Minka! — V kateri smeri, praviš? — Jaz mislim, da od severa proti jugozapadu.“

Potem je odšel, v dvorani je odigrala godba, plesalci so prihajali in soba je bila mahoma polna. Vse križem so govorili, se šalili in smejali, par gospodov je polglasno pelo, nekdo je nalahko žvižgal veselo melodijo, a neka dama se je jezila nad gospodom, ki ji je stopil med plesom na atlasast čevelj.

Tudi Berta in Meglič sta se vrnila, in ko sta sedla k mizi, se je nagnil slikar k Berti in polglasno izpregovoril.

„Čemu si ga povabila, naj pleše s tabo?“

Berta je pogledala začudeno in odgovorila potem istotako rahlo.

„Jaz sem ga mislila samo vprašati, če pleše. Napačno je razumel, a jaz nisem mogla potem drugače napraviti.“

„Kaj je govoril s tabo?“

„Bože moj“ — je vzkliknila Berta nalahko — „budalost...“

Potem se je slikar zamislil, in ko ga je Berta ogovorila vnovič, je izpregovoril z nekako trudnim in izmučenim glasom.

marja se vprašanja slovenskih šol, kjer se nam vedno nove krivice gode, dočim imajo Nemci vse polno ljudskih in meščanskih šol, in to tudi v krajih, kjer so v manjšini, se slovenske zahteve po ustanovitvi novih, oziroma razširjenosti že obstoječih šol dosledno prezirajo. Tako dobe Nemci v kratkem zopet dve meščanski šoli, in sicer eno v Eggenburgu pri Graecu, drugo v Ausse-u na Gornjem Štajerskem, Slovenci pa nič.

Svojčas se je štajerski deželni odbor vočigled našim zahtevam po slovenskih meščanskih šolah vedno izgovarjal, češ, predno se ne izvrši reforma meščanskih šol, ne moremo dati nič. Sedaj pa, ko je ministrstvo izdalo navodila za toliko zaželjeni novi učni red na meščanskih šolah, ko je dana prilika, da slovenski poslanci z vso odločnostjo zahtevajo ugodno rešitev tega za slovenski narod na Štajerskem naravnost vitalnega vprašanja, se ne oglasi nihče!! Taka narodna brezbržnost, ki stavi v nemar najnujnejše zahteve ljudstva, je obsojati kar najodločnejše in poslanci, ki so to zakrivali, ne zaslužijo drugega kakor nezaupnice.

Drugo vprašanje, katero se mora v štajerskem deželnem zboru prej ali slej rešiti, je preosnova volilne reforme. Sedanja volilna reforma je naravnost zasmeh Slovencev, ki tvorijo $\frac{1}{3}$ prebivalstva. Ako bomo Slovenci kaj dosegli, je seveda veliko vprašanje. Gotovo pa bi se dalo s složnim in odločnim nastopom tudi tu kaj doseči. Zadnje dni je bilo pri deželnem glavarju grofu Attemsju in namestniku grofu Claryju odposlanstvo socialno-demokratskih organizacij, in zahtevalo spremembo volilnega reda v smislu delavstva. Odposlanstvu se je ugoditev opravičenih zahtev tudi obljubila in se najbrže v par mesecih zopet skliče deželni zbor, da reši to vprašanje. Slovenski poslanci na noge in potegnite se za pravično zastopstvo slovenskega ljudstva!

Deželni zbori.

V tem tednu poteče zasedanje deželnih zborov; v vseh se dela na to, da se v tem kratkem času rešijo nujna vprašanja in se odstavijo z dnevnega reda one točke, v katerih se ne more zjediniti doseči in to je v tem zasedanju skoro povsod vprašanje o volilni reformi. Tako je istrski deželni zbor sklenil odgojitev deželnozbornske volilne reforme za poznejši čas, kjer se bode skušalo Hrvate in Slovence na isti način vjeti kakor se je to žalibog zgodilo na Goriškem, kjer je slovenska klerikalna stranka za večne čase pripoznala inferijornost Slovencev.

Sporazumljenje glede volilne reforme se tudi ni doseglo v češkem deželnem zboru in tudi v galicijskem ne. V zadnjem je volilni odsek sicer pripravljen, odobriti Bobrznjskijev načrt, vendar so pa zahteve različnih strank o razširjenosti volilne pravice, nadalje o načinu, kako naj se ista zveže s kurijskim sistemom in slednjič o garancijah za poljsko nadvlado, še vedno tako nasprotne in zamotane, da se tako važno vprašanje tekom par dni gotovo ne bode dognalo. Predlagalo se je sicer, da se zasedanje podaljša še za 10 dni, in se vsled tega državni zbor toliko pozneje skliče, vendar pa je jako dvomljivo, če bode vlada v to privolila, ker ima državni zbor rešiti veliko število nujnih vprašanj.

V dalmatinskem deželnem zboru vlada še vedno ni dala dovoljnih garancij glede rešitve jezikovnega vprašanja. Gre seveda zato, da pridejo Slovani do svojih pravic in v takih vprašanjih je naša vlada zelo zelo oprezna, da ne krati „pravice“ manjšine, čeravno tvori ta manjšina samo 0% vsega prebivalstva. Kjer je treba prikratiti pravice slovenske manjšine, tam se vlada proketo malo pomišlja, kakor na Koroškem, kjer je ena tretjina Slovencev popolnoma brezpravna: kjer gre

pa za Nemce in Italijane, tam je treba sila natančnih študij in razmotrivanja na vse strani.

Hrvaški poslanci so tudi že zagrozili vladi, da bodo preprečili vsako delovanje deželnega zbora in vlada se bo pač morala na to ozirati, čeravno se čifutsko časopisje norčuje iz te groznice, ker drugače si Dalmatincev ne bo pridobila, ampak le še bolj odtujila.

Nagodba.

Avstrijski ministri so odpotovali v Budapešt, da nadaljujejo nagodbena pogajanja. Sicer se tako na Dunaju kakor v Budapešti odločno zatrjuje, da se obstoječe ovire še vedno niso odstranile in da nobena vlada od svojih zahtev ne odneha. Vendar pa bi bilo nespametno misliti, da so avstrijski ministri samo radi tega odpotovali v ogrsko stolico, da tam povedo, da so opustili zahtevo po zvišanju kvote, oziroma da so ogrske zahteve sedaj bolj sprejemljive kakor pred par dnevi, kajti nagodba, sklenjena pod takimi pogoji, bi bila že v prvem branju pokopana.

Glavni ogrski zahtevi za privoljenje v zvišanje kvote sta: priklopljenje ogrskih železnic pri Annabergu v svrhu zveze s Prusko in priznanje pupilarne varnosti za ogrske državne papirje. Nobene teh zahtev pa Avstrija ne more Ogrom dovoliti že z ozirom na vedno strožjo ločitev Ogrske od Avstrije v gospodarskem in političnem oziru. Koliko skupnih vezi pa imamo danes še z Ogrsko? In pod takimi pogoji naj Avstrija privoli Ogrski zahtevi po priklopljenju s pruskimi železnicami, Ogrski, ki bi to zvezo takoj porabila, da pobija našo trgovsko in tarifno politiko.

Isto velja glede priznanja pupilarne varnosti ogrskim državnim papirjem. Ogrska je odklonila obnovitev carinske pogodbe in zahtevala ureditev gospodarskih razmer potom trgovinske pogodbe. Na ta način bo naše gospodarsko razmerje napram Ogrski v bodoče narodno-pravno in ne več državno-pravno.

In vendar stavi Ogrska zahtevo, katere ne privoli nobena država tuji državi. Že zaraditega ne, ker nobena država ne more prevzeti odgovornosti za nevarnosti, katere prete pupilarnemu premoženju iz nasprotstva med dvema tujima državama.

Ogrska zahteva torej skupnost tam, kjer bi bilo zanjo koristno, in ravno tako ločitev. Toda na to stališče se ne more postaviti nobena avstrijska vlada: ali eno ali drugo, za tako politično in gospodarsko zmes pa nikdar.

Hrvatska.

„Položaj na Hrvatskem je neizpremenjen“, je rekel Rakodezay in prav je imel; zakaj stranke, ki bi hotela iti z njim še ni. Čudno je pa njegovo pojmovanje javnega življenja in ustvarjanja strank; ko se je dolgo zaman trudil, da bi mu stari madžaroni naredili stranko, je dal v „Nar. Novinah“ pisati: „Ako nikdo noče sestaviti unio-nistične stranke, pa jo mora ban; samo naj se mu potem ne očita, kar je storil v sili.“ Kakor da naj v Hrvatski vlada ne narod, nego madžarska volja, ki je ultima ratio!

Politično dete današnjih časov bi mu znalo reči, kaj je ministru, banu storiti, če nimata naroda ne strank za seboj. Toda Josipović in Fuček sta minister in ban ne „za Hrvatsko“, ampak „proti Hrvatski“ in zato ostajata. Hrvatski sabor ne bo sklican za zdaj, pač pa se bliža čas budimpeštanskega sabora in s tem za hrvatske delegate težka doba borbe sredi tujega elementa. Mi avstrijski njihovi bratje Hrvati in Slovenci bomo spremljali s simpatijami njih delo, a trebalo bi, da naši zastopniki na Dunaju v parlamentu ob razpravi o avstrijsko - ogrski nagodbi zavzamejo odločno protimadžarsko stališče ter ne glasujejo za njo, dokler

ni prišel zakoniti glas Hrvatske do veljave.

Proti nesrečnemu dualizmu, ki je oddelil Hrvate in Slovence, je treba porabiti vsa sredstva. Vsenemški „All-deutsche Blätter“ pišejo v 16. letošnji številki: „Ako se oddeli Ogrska od Avstrije, treba vsekakor sprečiti, da Hrvatska in Slavonija še dalje ostaneta pri Ogrski. Bolje bode, ako Avstrija pristane na osnutek velikega jugoslovanskega kraljestva pod žezlom habsburškim, nego da se Ogrska protegne do Adrije in da pozneje, združena z Italijo, začne vojno proti Avstriji na kopnem in na morju.“ Iz takega razpoloženja vsenemške stranke je treba izbiti kapital.

„Dom“, glavno glasilo Hrvatske Kmetijske stranke, piše v zadnji številki o „Slov. Gospodarski Stranki“ in sploh o Slovincih s toplim zanimanjem.

Macedonija.

Izjava, katero je vlada te dni objavila o nameravnih reformah v Macedoniji, omenja najprvo iskreno prijateljsko razmerje med Avstro-Ogrsko in Rusijo, katero je tudi provzročilo skupno postopanje teh dveh velesil v svrhu mirovne akcije na Balkanu. Prvi izraz tega medsebojnega delovanja je bil dogovor v Münzstegu; od tedaj se je vedno delovalo na uresničenju tega programa, in se bode sedaj zopet ena točka istega reda, namreč zboljšanje pravnih razmer v Macedoniji, izvedla, in se je tozadevni načrt že predložil poslanikom velesil. Ker so baje vse vlasti s tem načrtom zadovoljne, je upati, da ga tudi turška vlada brez ugovora sprejme.

Obenem s to izjavo pa so zastopniki Avstro-Ogrske in Ruske poslali v Atene, Sofijo in Belgrad nekako „navodilo“, v katerem zavračajo napačno razlago 3. točke mürzsteškega programa, katera se glasi: „Kakor hitro se bode dežela (Macedonija) pomirila, zahtevala se bode od turške vlade premeba upravnih okrajev, katerih meje se bodo z ozirom na različne narodnosti v tem smislu določile.“

Navodilo omenja, da je ta točka bila vzrok, da so se različne narodnosti, katere so se prej proti Turkom borile, začele boriti ena proti drugi z namenom, svoji narodnosti oziroma svoji veri pridobiti čim največ pripadnikov in na ta način si zagotoviti nadvlado v Macedoniji. Proti taki razlagi omenjene točke se obračata zastopnika združenih velesil in priporočata balkanskim narodom, da se popolnoma vzdržijo vsake strankarske akcije v Macedoniji, ker se bode nova omejitev upravnih okrajev določila šele potem, ko bode popolni red v deželi zavlada in se bode pri tem najprvo upoštevalo status quo ante, ne pa nasilne spremembe provzročene po četah te ali one narodnosti.

To je tedaj vsebina zadnjih pogajanj med Javolskijem in Aehrentalom. Kakšna bode ta toli hvalisana justična reforma, katere razmere bodo odločilne pri sestavi novih upravnih okrajev, to vse je zavito še v tajnostno meglo. Toda naj bode ta reforma taka ali taka, toliko je gotovo, da se Slovanov ne bode upoštevalo v smislu njih števila, ampak da se bo „reformiralo“ po geslu: „divide et impera“, po geslu, po katerem se vlada tudi v Avstriji in na Ogrskem.

Avstrijska vlada prav gotovo ne bo naklonjena Srbom, ampak bode skušala kar najbolj podpreti Albance, za katere zida šole, katerim je iznašla „albanski“ jezik, podpirala bode nadalje šele v zadnjih letih po zaslugah rumunske vlade in židovskih etnografov odkriti narod „Kucovlahov“, za katere pred desetimi leti nikdo ni vedel. Zabila bo klin med jugoslovanski narod v Macedoniji, da doseže čim prej svoj cilj na Balkanu, da si ugla di pot do — Soluna.

„Dolčas je, tako pust je ta večer.“

Berta se je nasmejala, potem zapretila s prstom in poskusila s šalo.

„Ti! Kam ti misliš?“

II.

Zunaj se je bližala jesen. Po drevoredih so že rumeneli kostanji, že je odpadalo listje in šumelo pod nogami tistih, ki so vživali tam svoje izprehode. Včasih ob večerih je prišla že megla, legla je najprej zunaj krog mesta in se potem razlezla polagoma po mestnih ulicah in cestah. Nekoč je bila že tako gosta, da so se videle sredi nje električne luči tako slabotne kakor kresnice v temni junjski noči in da so izginile že v majhni oddaljenosti brez vsakega sledu.

Zunaj nad mestom, kjer se je razprostiral po holmu gozd, so odmevali že čestokrat lovski rogovi, psi so lajali in tuintam se je razlegal daleč po dolini pok lovske puške.

Po mestnih vrtovih so evede zadnje georgine, ali tudi tem je že venelo cvetje, obsipavalo se je; listje je bledelo, rumenelo in naposled suho odpadalo. Jutra so postala hladna, sapa, ki je pihala včasih, je bila mrzla in ljudje so rekli, da je burja.

V tistem času je prišel neko jutro, ko je ležala Berta še v svoji sobi v polsanjah na postelji, tiho skozi vrata slikar, sedel na rob postelje in poljubil Bertino čelo,

„Nikogar ni; mama je na trgu“ — je rekel, ko je videl, da se je preplašila, dlan na dlan je položil pod njeno glavo in jo dvignil nekoliko nad blazino.

„Ti ne veš, Berta, kako hudo je slutiti izgubo tistega, kar je človeku v življenju drago!“

Njegov glas je bil mehke, skoro tih, obraz je bil bled, in oči zamišljene, skoro meglene.

„Zakaj si žalosten?“ — ga je vprašala tiho, bele gole in tople roke je dvignila izpod odeje, sklenila mu jih je nad tilnikom in pritisnila k sebi njegovo glavo.

„Zakaj si žalosten, Milan, zakaj?“

Z levico je tiščala k sebi njegovo glavo, z desnico se je igrala po njegovih črnih in gostih laseh in v poljub mu je nudila svoje rdeče in vroče ustne. Potem, ko jih je poljubil, je izpustila počasi njegovo glavo in ga vprašala s skoro plašnim glasom.

„Kaj ti je, Milan?“

Slikar Gorjup je vstal, hodil je po preprogi sredi sobe, stopil k oknu, vrnil se k postelji in govoril potem z resnim, nekako težkim glasom.

„Te dni enkrat pojdem“ — je rekel. „Z mamino nič ne govori, kaj je bilo med nama, zakaj to je brez pomena. Zdaj pride Meglič.“

„Čemu me žališ?“ — je vprašala, a Gorjup je odhajal molče skozi duri, in Berta je ostala sama.

Skozi okno je posijalo solnce, potem je prinesla dekla kavo, Berta je zajutrkovala, in nato vstala in se oblačila. Predpoldne je igrala klavir, peti ni mogla tisti dan, in tako je minilo dopoldne. Popoldne proti štirim pa se je pripeljal nenadoma Meglič.

Vdova ga je vzprejela v srednji sobi, ponudila mu je prostor na koncu mize in sedla sama na zofo.

„Zelo me veseli, da ste izpolnili svojo obljubo“ — je rekla. „Ali ste se pripeljali?“

„Ne, prijahal sem“ — je odgovoril in sedel na odkazani prostor. „Tudi klavir imate“ — je pričel nato znova, ko ga je videl v kotu — „najbrž igra gospodična zelo izvrstno. No, a jaz nisem muzikaličen in nimam sploh smisla za take stvari.“

Govoril je prijazno, igral se je s svetlimi rokavicami, ki jih je držal v roki in jih položil končno na nizek stol, ki je stal poleg. Vdova je bila zelo živahna in razpoložena in med govorjenjem je gestikulirala vedno z rokami.

„Ne — tudi ona — veste — tako mimogrede. Ampak prosim vas, dandanes se od izobražene gospodične zahteva, da igra vsaj klavir. Svoj čas je bilo dovolj, če smo znale malo na citre. Ampak to je po mojih mislih vse skupaj samo moda in nič drugega. Drugi časi, druge šege — to bo večno tako.“ (Sledi).

In pri tej nameri jo po vsej moči podpira pravoslavna Rusija.

Francози v Afriki.

Dolgo že traja boj na obali severne Afrike, ne da bi kazalo kaj upanja na ugoden mir. Ves Maroko je takorekoč v ognju in viharju. Z ene strani operira francoska armada iz Kasablanki z najnovejšimi in najmodernejšimi vojnimi sredstvi proti jugu in ob morski obali. Ima na razplago zrakoplove, ladje, motore, najboljše kanone in precejšnje število moštva in vendar ne more zabeležiti ravno posebnih uspehov. Francoska armada se giblje le v največji bližini torišča Kasablanki in le parkrat je napravil general Drude večjo operacijo v daljavo 30—40 km.

V sredini dežele, za visokim Atlasom, med gorovjem in ravninami pa vihra drugi boj, ki dela še veliko več zlega kakor prvi. V sruču dežele si stojita dve armadi nasproti, vojska sultanova in vojski protisultana. Oba hitita proti Kasablanki, oba hočeta prijateljstva velevlasti, oba si skušata ohraniti oziroma vtrditi prestol. Sultan bi imel mnogo zaslombe, ko bi imel denarja in tudi velevlasti bi bilo na njegovi strani. Ker so pa njegove blagajne prazne, ga vojaštvo zapušča in ljudstvo ga spremlja, kadar potuje skozi obljubene kraje, samo do prihodnjih o-az.

Protisultan je mnogo na boljšem. Zagotovil si je vsaj nekaj denarnih sredstev in ima veliko privlačno silo na prebivalstvo. Priklopilo se mu je nebroj vojaštva in velika večina vojaželnih ljudi. Svoj dvor ima čisto moderno urejen in ima mnogo dobrih svetovalcev. Ker pa je njegova armada slabo oborožena, skuša pridobiti časa, da jo pomnoži in vsaj nekoliko bolje oboroži. Tudi njegova pot drži proti severu, proti obmorskemu mestu Kasablanki. Povsod pa, kamor pride, pridobiva simpatij, in plemena mu obljubujejo vztrajati pri njem do konca. Na tak način so ga proglasila že mnoga plemena za svojega pravega sultana.

Razen teh treh armad, francosko-španske, sultanove in vojaštva njegovega nasprotnika je pa še četrta četa, ki povzroča pravzaprav največ nemirov in ki je največ kriva sedanjemu vojnemu stanju. Je to namreč četa Raisulija, gorskega ustaša, ki napoveduje smrt vsem Evropejcem. Raisuli ima veliko zaslombo med divjimi gorskimi plesemi in je že večkrat izvojeval male praske nad maroško armado. Vendar njegova četa je brez pravega načrta in ima glavni namen ropati in brezskrbno živeti na račun drugih.

To so torej glavni činitelji v sedanji maroški vojski.

Kar se pa tiče prebivalstva samega, je zopet težko kaj enotnega povedati; znano je, da je vsa dežela versko, plemensko, jezikovno in stanovsko razcepljena kakor malokatera. Splošno bi se dalo reči samo to-le: Ustavnejši elementi gredo s sultanom in njegovo armado, ter si žele miru pod zopetno staro vlado. Velik del prebivalstva, posebno verskofanatičnejši mohamedanci, je navdušen za protisultana. Roparski elementi so veseli vojske in jim ni prav nič ležeče na miru. Miru si žele pravzaprav edino le trgovci, ker le ti imajo največ škode, ako bi sedanji položaj trajal še dolgo. Tudi nekatera bližnja plemena so resno voljna miru in so se prišla že poklonit Francozom v Kasablanki in poslala tja svoje poroke, kakor javljajo zadnje vesti.

Položaj je torej zelo zamotan.

In sedaj, kako je s Francozi? Predvsem moramo omeniti, da je prevzela vsu ulogo Francija in da je Španiji ostal le neznamenit delež na vojni operaciji. Zato se pa tudi še prav mnogo govori o raznih intrigah iz ljube ljubosumnosti, kdo bo več ljudi pomoril. — Tudi Nemčija ima baje svoje roke že vmes. Francoska ima v Kasablanki, kakor smo omenili, precejšnjo armado. Mnogim seveda ne zadostuje in zato vedno silijo, da se pošlje novih moči. Dosedaj Francozi še znatnih izgub niso imeli. Bilo je le par mrtvih in ranjenih, dočim so šrapneli na drugi strani dobro delovali in opravljali svoj posel. Vojaštvo je še precej zvesto in desertiralo jih je samo par, kar je vzpričo velikemu protivojaškemu in protidomovinskemu gibanju jako malo. Saj so bili te dni po vojašnicah v Parizu razobešeni pozivi, podpisani od raznih antimilitaristov, ki pozivljajo vojaške novince, naj se ne dajo izrabljati kot slepo orodje, naj raje zapuste vojašnice in gredo v tujino, kajti bolje je v tujini biti svoboden, kakor pa doma biti v kasarnah zaprt. Ministrstvo je ukrenilo potrebne korake proti tem propagatorjem, vendar rezultat še ni znan.

Največja skrb francoskega vojnega ministrstva je sedaj, da uredi v Maroku redno in zanesljivo policijo, ki bi tam skrbela za mir in jamčila varnost življenja in imetja proti roparskim napadom gorskih plemen. Obenem ima general Drude popolnoma svobodne roke glede svojega postopanja in sklepa lahko poljubno in popolnoma svojevoljno potrebne dogovore. Ker se položaj še nikakor ni izboljšal in ne kaže, da bi bilo mogoče v kratkem času izvršiti potrebnih operacij, se pripravljajo že sedaj Francozi za zimo in se utrjujejo v Kasablanki.

Poslednji teden je dežela še precej mirna, in vse pričakuje napeto, kaj prinese hitra bodočnost. Francozi opazujejo, kaj ukreneta maroški vojski; ako se Maročani začno klati sami med seboj in protisultan napade sulta-

novo vojsko, tedaj imajo v vsakem slučaju Francozi lahko delo. Tudi okolnost, da se je prišlo več plemen poklonit in prosit za mir, lahko mnogo pripomore Francozom, dasi ji ne pripisujejo velike važnosti, ker so proti Maročanom zelo nezaupljivi in se boje, da bi ne bila to samo past, v katero bi se lahko ujeli, ko bi dobilo prebivalstvo dovolj časa, da se pripravi na boj.

Francosko časopisje javlja samo ugodna in večinoma le vesela poročila za Francoze in si je svesto skorajšnje popolne zmage nad neoboroženimi in lačnimi maroškiimi četami. Francoski poslanik v Afriki pojde te dni celo k sultanu, da se z njim prej še pogodi in na sultanovo željo z njim konferira.

Dnevne vesti domače.

— „Dom“, glasilo „Hrvatske pučke seljačke stranke“ ima v zadnji svoji številki sledeči članek: „Hrvati i Slovenci uvijek su se pazili i živjeli u ljubavi, ali so riedko kada što zajedno učinili, jer su razdijeljeni. U novije vrijeme, zadnjih 20 godina, pristali su Slovenci bez razlike stranaka uz Hrvate, i to baš uz stranku prava i njezin program, i to prije razkola stranke prava izitali su se više u tom slovenski slobodnjaci i naprednjaci (liberalci), a poslije razkola, slovenski „starovjerci“ (konservativci, klerikalci), koji kod kuće ne rade složno. Kod zadnje skupštine „hrv. stranke prava“ bili su zastupani i (liberalni) Slovenci, a III. skupštinu HPSS bratski je i oduševljeno pozdravila mlada Slovenska Gospodarska Stranka. Baš ova mlada stranka, prateći pomno i brižno hrvatsku politiku najviše, najozbilnije, i najrazboritije piše o potrebi složnoga zajedničkoga rada Hrvata i Slovenaca, te predlaže, da bi svijugoslavenški (hrvatski, slovenski i srbski) zastupnici na saboru u Zagrebu, u Ljubljani, u Zadru, u istarskom saboru i u Trstu, pa onda oni, koji sjede zajedno u Beču, — da vsi zajedno stvore jedan jugoslavenški program, kojega bi se imal držati svi naši političari. — Ovo i drugo pisanje novina Slov. Gosp. Stranke („Nova Doba“) preniesu gotovo sve hrvatske novine.

— Hribar — Sava. Ker nima župan in poslanec Ivan Hribar nobenega lista na razpolago, ki bi njegovo stališče zagovarjal, odgovarja v poslanem v „Slov. Nar.“ od 2. t. m. na izrečeno mu nezaupnico akd. dr. „Save“. Pred vsem poudarja, da „Save“ v svojem govoru na občnem zboru „Prosvete“ niti omenil ni, temveč, da je le dejal, da mu vzbujajo respekt ono slovensko dijaštvo, ki je nadomestilo nesmiselnost križevačkih statutov in sabljaštva s pozitivnim delom za našo dom. H koncu daljših razmotrivanj o dvoboju in o križevačkih statutih odlaga Hribar častno članstvo. — Ker ima Hribarjeva izjava v obliki, kakor jo je zapisal v svojem „poslanem“ precej drugačno obliko, kakor se je pa govorilo in kakor je bila označena na občnem zboru „Save“, je tudi naša sodba o njej sedaj precej drugačna. Kajti izjavo v obliki, kakor je napisana v „poslanem“, podpisemo v polnem obsegu tudi mi. Bil je torej korak „Save“ malo prenatrjen.

— „Magistrat der Landeshauptstadt Laibach“. Zadnjič smo ožigosali samonemški pečat mesta Kranja. Tu nam poroča prijatelj našega lista, da tudi na ljubljanskem magistratu imajo samonemške pečate z gorenjim napisom — in da jih tudi rabijo! Ako središče Slovenije postopa v tem oziru mlačno in daje slab zgled, potem ne moremo boljšega pričakovati od manjših občin. Če se bo to ponavljalo, morali bomo javnosti izdati tudi dotičnega magistratnega uradnika, ki se ne sramuje postaviti svoje ime pod samonemški pečat. Ali bi se kateri Nемец podpisal pod samoslovenski pečat, ali bi sploh nemška občina trpela tak pečat? — Tudi popustljivost proti uradom je neodpustna. Slovenski domarni zavod si ne upa zavriniti nemškega dopisa od sodnije ali drugih uradov. „Kar je od sodnije se mora sprejeti“, trdi ravnatelj. T u je polje za pobijanje nemške gimnazije v Ljubljani. Dokler bomo mirno trpeli nemške uradnike v slovenskih krajih, tako dolgo se tudi zastonj upiramo zahtevi po nemških šolah. Kako samozavestno postopajo drugi narodi! Dalmatinski deželni poslanci so odšli iz zbornice, ko se je v njej prikazal Nемец Handel — in moral je oditi Handel s svojim ponemčujočim sistemom. Ko bomo odpravili nemške uradnike, izpraznile se bodo tudi nemške šole — če jih ne bodo polnili zopet slovenski mladeži, kakoršne vzgaja „Landesfürstliche Stadt Krainburg“ in „Magistrat der Landeshauptstadt Laibach“.

— Nemci se že zopet zaganjajo v naše Slovensko plan. društvo. Vsakemu je znana vandalska poškodba na železnem Aljaževem stolpu na Triglavu. Menda si ne bo nikdo preveč belil glave, komu naj se ta zločin pripisuje. Da so naši štajerski, koroški in kranjski Nemci takih del nezmožni, pričujejo najbolj nebrojni, skrajno surovi na-

padi naših Lažinemcev na slovenske naprave, kakor svoječasno na Narodni dom v Celju, kjer so tamošnji Germani pod vodstvom policije uprav roparsko napadli to poslopje. Seveda so Nemci, kakor povsod, tudi pri tem najnovejšem lopovstvu, nedolžni. Kdo drugi pač naj oškoduje slovenske naprave, kakor baš Slovenec? Kar piše znani lažnjivi graški list o tej zadevi, bi bilo prav lepo, in verjetno, če bi mi naših Germanov do dobrega ne poznali. — Sicer bi bilo pa umestno, če bi imenovani list molčal o slovenskih konkurenčnih planinskih kočah na slovenskem ozemlju, ker še dandanes nihče ne ve, čemu služijo nemške konkurenčne naprave v naših slovenskih planinah. Kadar bomo mi usiljevali Nemcem na njihovem ozemlju naše naprave, tedaj naj kriče o naših konkurenčnih napravah.

— Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani bi bila rada deležna tudi letošnje vinske trgatve. Znano nam je, da trpi vinogradnik veliko truda, znoja in žrtev, predno spravi pod streho svoj pridelek. Ko pa je to storjeno, pozabljen je trud, veseli se sadu svojega dela. Tu pa naj se spomni i velikega narodnega delavca, naše „Družbe sv. Cirila in Metoda“, in pevajoč v hramu, položi dar i slovenski prosveti, katero čini naša družba domu na altar! —

— Mestna višja dekliska šola. Včeraj ob 1/2 12. uri opoldne vršila se je slovesna otvoritev novodozidanega dekliskega liceja. V renesančnem slogu zidano, lično poslopje stoji na vogalu Bleiweisove ceste in Šubičevih ulic. Omogočil je zgradbo nove šole slovenski mecen Josip Gorup pl. Slavinski, ki je podaril v to svrhu mestni občini del sveta, kjer je stala stara bolnišnica. Skupiček za ta svet porabila je mestna občina za zgradbo nove šole. Načrt za šolo izdelal je arhitekt dr. Fabiani. Šola je v modernem smislu urejena in je glede prostorov, notranje uprave in zunanosti povsem zadovoljiva in namenu primerna. Stroški cele stavbe bodo znašali 270.000 K. Pri delu so bile angažirane po možnosti domače tvrdke. S poukom se je pričelo danes.

— Statistika slovenskega visokošolskega dijaštva za l. 1906./07. Preteklo leto je bilo vseh slovenskih visokošolcev 672. Med temi jih je bilo 352 pravnikov, 49 medicincev, 165 modroslovcev, 63 tehnikov, 10 veterinarcev, 17 agronomov, 3 eksportni akademiki, 4 trgovski akademiki, 5 montancev, 1 farmacevt, 5 konservatoristov, 1 akad. slikar in 1 slušatelj pedagogija. 377 jih študira na Dunaju, 205 v Gradcu, 79 v Pragi, 11 pa po drugih mestih.

— Sloveči češki umetnik na gosli gosp. Jaroslav Kocjan je koncertiral v zvezi s pianistom g. Franom Veselsky v veliki dvorani hotela „Union“. Vspored je bil precej srečno izbran. G. Jaroslav Kocjan, ki je znan po svoji virtuozni tehniki širom sveta, je poslušajočemu občinstvu v polni meri ugodil. Njegova briljantna tehnika združena z globokim čustvom je poslušalce očarala. Navdušeno, ponovno ploskanje je izražalo, da ve občinstvo ceniti umetnikovo produkcijo. Več točk je moral g. Kocjan ponoviti. Vso hvalo zasluži pianist Veselsky, ki združuje z izborna tehniko globoko čustvovanje. Škoda, da ni bilo več občinstva, saj v takih slučajih, ko se oglašajo pri nas umetniki sorodnih nam narodov, naj bi ponehal oni neznosni strankarski separatizem, ki je tudi sedaj, kakor že večkrat povzročil, da so bile slične produkcije slabše obiskane, kakor zaslužijo. Morda je pa na tem krivo tudi slabo zanimanje našega občinstva za glasbo sploh, kakor se je to pokazalo lansko leto pri koncertu znanih ruskih umetnic sester Černjeckih.

— Gimnazija v Novem mestu. Zadeva glede nove stavbe gimnazije v Novem mestu je končno rešena. Deželni šolski svet je sprejel načrte za novo, času primerno gimnazijsko stavbo, in vse zaveze, katere je bila svoječasno mestna občina ponudila naučni upravi.

— Izredni vseučilišni profesor na vseučilišču v Černovicah je postal naš rojak g. dr. Jos. Plemelj, dosedanji privatni docent na dunajskem vseučilišču.

— Štajerski Slovenci zahtevajo, da se jim zakonitim potom zajamči odborniško mesto v deželnem zastopstvu. Nemški listi pišejo sicer, da je ta zahteva opravičena, vendar ji Nemci ne morejo pritrditi, ker bi se utegnila sčasoma utihotapiti v sedaj nemško uradovanje dvojezičnosti. Najlepši dokaz nemške pravičnosti v deželi, kjer je tretjina prebivalstva popolnoma slovenska.

— Nadutost pangermanskih železniških uradnikov na naših železnicah se je pokazala v polni luči na celovškem kolodvoru povodom razpošiljanja knjig „Družbe sv. Mohorja“. Še vsako leto je dosedaj zadostovala samoslovenska vsebina na dvojezičnih vožnih listih za pošiljatve, ki so namenjene v slovenske kraje, razen letos, ko je zahteval službujoči uradnik, da mora biti na imenovanih listih napisano vsebino tudi v nemščini. V svoji nadutosti je šel tako daleč, da je imenoval to izzivanje in ni odposlal blaga na namenjene postaje. Pritožba na ravnateljstvo še ni rešena, in se menda tudi ravnateljstvu ne mudi preveč jo rešiti. Govorilo se bo o tej zadevi na pristojnem mestu.

— Nemci se zopet pritožujejo radi madjarskega šovinizma, ker se je neki švicarski tvrdki vrnil njen dopis, ker je bil nemško naslovljen. To bo vsakdo obsojal;

vendar privoščimo Nemcem to lekcijo, da se malo spomnijo, da sami niso prav nič boljši, o čemur dovolj pričajo škandalozne razmere na slovenskem Štajerskem in Koroškem.

— **V Beljaku** se je pripetila v neki menezariji grozovita nesreča. Velik medved je svojo 16 letno krotilko Winkler popolnoma razmesaril. Deklico so prepeljali v bolnišnico; o kakem ozdravljenju seveda ni govora. Njena mati, ki je bila navzoča pri predstavi je omedlela. Isti medved je lansko leto razmesaril v Dunajskem Novem mestu sestro ponesrečene deklice, ki je tudi umrla.

— **Kakor poročajo češki listi** se skliče češki deželni zbor po preteku svoje legislativne dobe še enkrat, da izvede volilno reformo.

— **Nemški listi na Češkem** kriče, da se godi tamošnjim Nemcem velika krivica, ker poučuje na nekaterih nemških zavodih tudi nekoliko čeških močij, rekoč, da spadajo na nemške zavode le nemške učne moči. Toda ta slovit narod mislecev si niti do danes ne more priučiti toliko logike, da velja za Slovane isto kar za Nemce. Skrbe naj, da ne bo noben Nemeč služboval na slovenskih zavodih in gotovo bodo doživeli tudi veselje, da bodo na nemških zavodih delovale same nemške učne moči, kar se pa itak vedno godi razen malenkostnih izjem.

— **Za svobodo časnikarstva.** V Trstu se je dogodilo nekaj, kar bo izvestno razburilo vse avstrijsko časnikarstvo. Dne 13. preteklega meseca so bili veliki socialnodemokratski izgrede po Trstu. Več oseb je v preiskavi, med njimi tudi neki socialnodemokratski govornik radi hujškanja. Sodišče je povabilo v tej zadevi za pričę — „Piccolove“ reporterje, dasi so bili navzoči policijski organi, in bi tudi med tisoči, ki so govor poslušali, sodišče lahko dobilo mnogo prič. Tako so bili časnikarji postavljeni pred eventualnost, da postanejo nezvesti svoji časnikarski dolžnosti ali pa se izpostaviti § 160. kazensko-pravnega reda, ki določa kazni za one, ki nočejo pričati. Samoposebi je umevno, da so se reporterji rajši izpostavili strogosti zakona, kakor da bi postali krivi nekorektnosti in izdali s svojim poklicem združene pravice. Oni so sicer sledili pozivu preiskovalnega sodnika, ali so se vendar upirali, da pričajo, sklicujoč se, četudi brezuspešno na določbo § 153. kazenskega reda, po katerem se pričę, če bi utegnili pričanje biti v sramoto pričę, ne morejo k temu prisiliti. Zaraditega je sodišče obsodilo vsakega „Piccolovega“ reporterja na 100 K globe in jih vnovič pozvalo. Tudi pri nadaljnjem zaslišanju bodo reporterji vstrajali, kakor je samoposebi umevno, pri svojem stališču in brčkone bodo obsojeni na zapor, ki se more po § 160. kazenskega reda raztegniti na šest tednov. Jasno je, da v pričujočem slučaju pričanje od strani reporterjev v svrhu procesa ni neobhodno potrebno, ker razpolaga kazenska oblast z neštevilnimi pričami in se potemtakem ne gre za kak v § 153. kazenskega reda določen, „posebno važen slučaj“, v katerem se morejo k pričanju prisiliti tudi take pričę, ki bi vsled tega mogle trpeti škodo ali sramoto. Časnikarji bi bili pred javnim mnenjem onečašeni, ako bi popustili, samo da se izognejo kazni ter bi ovrgli svojo dolžnost na ljubo le samovoljni razlagi zastarele zakonske točke. — Zdi se nam popolnoma odveč poudarjati, da bi bilo svobodno izvrševanje časnikarskega poklica in celo obstojni pogoji vseh listov čisto enostavno uničeni, ako bi se dopustilo, da bi si brez posebno tehtnih vzrokov in brez silne nujnosti, ki bi se ji z nobenim drugim sredstvom ne moglo zadostiti, kazenska oblast smela dovoliti, vso napravo listov postaviti v svojo službo. Časnikar ne bi več natanko vedel, če zbira poročila za svoj list ali za preiskovalnega sodnika; privatist ne bi bil več na čistem, ali daje pojasnila časnikarju ali detektivu; sklicatelji ljudskih shodov, društvenih sej in tako naprej, bi prišli v dvom, vabijo li zastopnike časopisja ali poročevalca državnih oblasti. Slučaj je velezanimiv in vse avstrijsko časnikarstvo bo hvaležno „Piccolovemu“ uredništvu, ako vstrajno izbojuje časnikarstvu svobodo, kakršno časnikarstvo za svoj razvoj mora najodločneje zahtevati.

— **Slovenska ljudska šola v Trstu** podržavljena. Več kot četrt stoletja se bore tržaški Slovenci, da bi si izvojevali v mestu šole. Zadostno in še desetkrat večje število otrok je izkazano, a vzlic temu ni bilo mogoče doseči ugodne rešitve šolskega vprašanja. Kakor znano, morajo dežele ustanavljati in vzdrževati ljudske šole, in sicer jih morajo ustanoviti tam, kjer je po predpisih zakona izkazano zadostno število šoloobveznih otrok, a je do bližnje ljudske šole z enakim učnim jezikom vsaj pet kilometrov daleč. Upravičenim slovenskim zahtevam nasproti, nastopili so Lah s trditvijo, da ni potreba po slovenskih šolah, ker do onih v tržaški okolici ni pet kilometrov daleč. Vlada je seveda Lahom ugodila in Slovenci so si morali pomagati z lastnimi sredstvi. Šele na koncu zasedanja prejšnjega državnega zbora posrečilo se je izsiliti od vlade obljubo, da se ugodni zahtevi tržaških Slovencev. Sedaj se bo ta obljuba izpolnila. Slovenska ljudska šola pri Sv. Jakobu v Trstu, ki jo je ustanovila in z velikimi žrtvami vzdrževala družba sv. Cirila in Metoda, postane, kakor je zdaj zagotovljeno, državni zavod. Slovenci v Trstu dobe s tem svojo lastno iz javnih sredstev vzdrževano ljudsko šolo, ali s tem še ni rešeno tržaško šolsko vprašanje.

Kajti po številu slovenskih šoloobveznih otrok, grejo Slovincem najmanj tri ljudske šole v Trstu. Boj se bo moral torej nadaljevati z vso odločnostjo.

— **Pameten način prirejanja ljudskih vesellic** priporoča tržaška „Edinost“. Namen teh vesellic naj bi bil združevati z veselimi tudi koristno, z veselico pak. Take veselice, in sicer v mnogobrojnem številu, so potrebne za naš narod in naj odgovarjajo namenu izobraževati in zabavati ljudstvo. Poučnemu delu, ki pa naj bo vsekako zanimiv, naj sledi razvedrilna zabava. Ljudstvo bo take veselice rado posečalo in imelo bo od njih tudi koristi.

— **Iz Pulja poroča** tamošnji nemški dnevnik sledečo kulturno sliko tamošnjih italijanskih neodrešencev: Nedavno je vrzel neki zločinec bombo in spraval s tem v nevarnost zdravje in življenje svojega bližnjega. „Il giornaletto“, glasilo gospodujoče kliče jemlje zločinca v svojo obrambo in označuje metanje bomb kakor dobro uspelo šalo ter meni, da ni vredno, da bi se oblasti bavile s tem. No, tu se omenjeni listič ni zlagal, ker našim Italijanom je najhujše orožje, kakor: bombe, revolverji, bodala res le v zabavo, kakor pričajo neštevilni umori in uboji, ki se izvrše v pre mnogih slučajih pač po italijanskih zločineh.

— **Dalmatinski deželni zbor** je sprejel predlog glede novega disciplinarnega predpisa za ljudskošolske učitelje in glede pristojbin za čezurno substitucijo. Poslanec Milič je predlagal, da se izreče vladi nezadovoljnost, ker se ni pričela z napravo železniške zveze: Zader-Ocestova.

— **Goreča ladja.** Kakor se poroča iz Reke, se je napotil parnik „Baron Kemeny“ ogrske družbe „Adria“ iz Pernambuco proti Genovi. Med vožnjo je nastal mahoma na ladji požar, ki se je zelo hitro razširil. Ker mornarji niso mogli ognja pogasiti, je krenil ladijin poveljnik proti Barceloni, kjer so tamošnji gasilci ogenj udušili. Škoda se cenil na 200.000 K — ki je pokrita z zavarovalnino.

Tuje.

* **Iz Rusije.** V Sevastopolu je zopet mir. Vojni sod je obsodil tri upornike na smrt, kateri so bili takoj usmrčeni. Patrulje krožijo neprestano po mestu; na kolodvoru in v luki se zabrani vsakemu vhod v mesto, ki se ne more izkazati z dovoljenjem. Zveza „ruskih ljudi“ je začela živahno delovanje; zvezniki brzojavljajo neprestano na carja, kjer zahtevajo, da se konstitucija zopet odpravi.

* **Vsled udarca po glavi** je oslepel neki deček v Hebu na Češkem. Deček se je igral z drugimi otroci. Med igro se je sprl z nekim tovarišem, ki ga je udaril po glavi. Dečka so prenesli domov v posteljo, kjer je obležal nezavesten. Šele čez dva dni se je zbudil iz nezavesti; toda bil je popolnoma slep.

* **Pasivna rezistenca na severnozpadni in državni železnici.** Uslužbenici državne in severnozpadne železnice so v dosegu poboljšanja svojega gmotnega stanja sklenili pasivno rezistenco in isto tudi že pričeli. V početku sicer še v malem obsegu, bodo isto neizprosno in dosledno izvajali, če se tekom dveh dni njih zahtevam ne ugodil. Toliko časa je namreč zahtevala uprava obeh železnic, da izdela ponudbo glede zvišanja plač. Podrobnosti nameravane regulacije plač sicer še niso znane, vendar pa se čuje, da hoče ravnateljstvo imenovanih železnic plače svojim uslužbencem zvišati v toliko, da bodo iste enake plačam državnih železnic. Dosedaj pasivna rezistenca sicer še ni imela velikih posledic, čeravno imajo vlaki na različnih postajah že prav občutne zamude in se tudi v prometu že kaže stagnacija. Železniški promet zahteva namreč točno poslovanje in ako se bode pasivni odpor odločno izvajal, mora v kratkem promet silno trpeti. Kako bo vlada v najhujšem slučaju postopala, je danes seveda še nejasno: ali bo poskusila spor mirnim potom poravnati, ali pa istega s silo udušiti s tem, da pokliče železničarje pod orožje. Sicer je zadnje manj verjetno z ozirom na to, da mora vlada računati s socialno demokratično stranko v parlamentu, katera ji lahko z obstrukcijo prekriža vse račune in zato je upati, da se to gibanje ne bo razširilo in vsaj deloma ugodilo gotovo upravičenim zahtevam železničarjev.

Prosveta.

Izvestje „Glasbene Maticе“ v Ljubljani o 35. društvenem letu 1906/7., ki je je sestavil društveni predsednik prof. Anton Štriftof, ima sledečo vsebino: 1. splošni podatki o društvu. „Glasbena Matica“ je ustanovljena leta 1872.; skozi prvih deset let je bila zgolj glasbeno-literarni zavod, l. 1882. se je razširila v glasbeno šolo, a l. 1888. pa tudi v koncertni zavod. 2. Zapisnik o občnem zboru od 13. julija 1907. Iz predsednikovega nagovora beležimo važno izjavo: „Izjavljam tu slovesno, da „Glasb. Matica“ kot taka absolutno nima nič opraviti s političnim strankarstvom in da ji niti na um ne pride, da bi sčim koli ustrezala katerikoli politični struji. „Glasb. Matica“ stoji absolutno nad vsemi strankami in stremi zgolj po kulturnem napredku na slovenskem glasbenem polju.“ Rednih dohodkov je imela „Glasb. Matica“ v pret. letu 32.199 K, stroškov pa 31.781 K. Dolga ima 41.080 K. 3. „Glasb. Matica“ kot glasbeno-literarni zavod. V tem letu je izdala dva zvezka

35 moških in mešanih zborov. 4. „Glasb. Matica“ kot glasbena šola. Poučevalo je 11 učiteljskih moči. Rednih gojencev je imela 308, izrednih 84, koncem leta 343; izmed teh je bil 285 Slovencev. Solopetja se je učilo 30, klavirja 162, violine 83, čela 4, flavte 2, ensemble 12, komorne glasbe 4, teorije 131, kompozicije 3 in harmonije 18 učencev. 5. Naznanila za pričetek prihodnjega šolskega leta. 6. „Glasb. Matica“ kot koncertni zavod. Privedila je šest velikih koncertov, med njimi najiminennejši Verdijev „Requiem“. Na koncu šolskega leta sta bili dve javni produkciji gojencev „Glasb. Maticе“. Ženski zbor je štel 110, moški zbor 58 članov. 7. „Glasbena Matica“ kot glasbena knjižnica; 8. Društveno vodstvo: odbor „Glasb. Maticе“ in odseki ter odbor pevskega zbora.

Družba sv. Mohorja šteje letos 79.146 udov, t. j. 2833 manj od prejšnjega leta. Nazadovani smo torej, a vendar se je skupno število Mohorjanov še vedno ohranilo na častni višini.

Razmerje udov po posameznih škofijah, oziroma krajih, nam kaže ta-le pregled:

1. Goriška nadškofija	9095 (— 120) udov
2. Krška škofija	6243 (+ 70) „
3. Lavantinska škofija	23732 (— 1292) „
4. Ljubljanska škofija	31007 (— 1633) „
5. Tržaško-koperska škofija	4371 (— 21) „
6. Sekovska škofija	422 (— 39) „
7. Somboteljska in druge ogrske šk.	218 (— 47) „
8. Zagrebska nadškofija	494 (+ 15) „
9. Senjska in dalmatinske škofije	307 (— 39) „
10. Poreška škofija	108 (+ 1) „
11. Djakovska škofija	83 (+ 5) „
12. Bosniške škofije	213 (—) „
13. Videmska nadškofija	240 (+ 6) „
14. Razni kraji	343 (— 11) „
15. Amerika	2028 (+ 257) „
16. Afrika in Azija	232 (+ 15) „

Vkup 79146 (— 2833) udov

Številka v družbenih „zlatih bubvah“, v katere se vpisujejo na novo vstopivši udje, je narasla od 267.194 na 273.535, torej je vpisanih 6341 novih udov.

474.876 Mohorjevih knjig bode torej letos romalo med Slovence! Če dodamo to število onemu prejšnjih let, pridemo do števila 11.275.810 knjig, reci enajst milijonov, dvestopetinsedemdeset tisoč osem sto in deset knjig, katere je družba samo kot letna darila svojim udom razdelila od svojega obstanka sem. Pri tem pa niso všteta mnogo poznejša naročila, ponatisi itd.

Dne 25. septembra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali se bodemo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bodemo zaboje s knjigami po tej-le vrsti: 1. Amerika in Afrika, 2. Krška škofija, 3. Razni kraji, 4. Tržaška škofija, 5. Lavantinska škofija, 6. Ljubljanska škofija, 7. Goriška nadškofija.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, n u j n o prosimo, naj t a k o j , ko dobijo „avizo“, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bo situih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. — Stroške, katere so imeli gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo naj čim prej pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora. Odbor.

Knjige družbe sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja je razposlala letos svojim članom šestero knjig. K o l e d a r , ki vsebuje imenik članov, ima tudi sledeče deloma ilustrovane spise. „Snažnost — pol življenja“ napisala Minka Govekarjeva; „Kako se je Trebušnik vozil v Trst“, spisal Janko Mlakar; „Kahira, njeni prebivalci in njih življenja“, spisal Juri Trunk; „Jakob Gomilšak“, spisal dr. Fran Ilešič; „Nabirajte narodne pesmi“, spisal prof. Anton Štriftof; Simon Gregorčič, slovenski pesnik, spisal Anton Medved; Zanemarjena in izprijena mladina, skrb zanjo in sirotinski sveti“, spisal Fran Milčinski; „Groba so okovi strti“, zložil Starogorski; „Življenje in smrt Mohorske knjige“, spisal F. S. Finžgar; „Blagovestnika“, povest iz pokristjanjenja Slovencev, spisal Ivo Pregelj; „Črtice za dom“, „Mali vedež“.

„Z g o d b e s v. p i s m a“ spisal dr. Janez Ev. Krek. Od tega dela je izšel letos 14., to je zadnji snopič. Zgodbe so ilustrovane in tvarjajo v svoji celoti lepo družinsko knjigo.

P a m e t i n v e r a , spisal J. M. Seigerschmied, župnik ljubljanske škofije. „Umni čebelar“, spisal župnik Iv. Lackmayer. Dobro in poljudno pisana ilustrovana knjiga, ki bo pa žal le posamezne člane zanimala.

Končno je razposlala družba še dva snopiča „S l o - v e n s k i h v e č e r n i c“. 59. snopič vsebuje več krajših leposlovnih del in posameznih poučnih spisov. 60. snopič nam pa nudi povest „Življenje trnova pot“, spisal znani pisatelj Jos. Kostanjevec.

Kar se pa tiče leposlovnega gradiva, ki se nudi letos čitateljem, se lahko reče, da kolikor toliko odgovarja duhu in potrebam našega ljudstva. Glede obeh poljudno-

znanstvenih del pa tega nikakor ne moremo reči, kajti njihova snov ni srečno izbrana in ne odgovarja potrebam slovenskega ljudstva.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Promet je tudi večeraj skoraj popolnoma miroval, ker je bila špekulacija z ozirom na vršea se nagodbena pogajanja jako rezervirana.

Promet s pridelki.

Tendenca je ostala še vedno trdna, vendar se pa cene niso tako zvišale kakor se je pričakovalo. Zanimanje za pšenico je bilo le majhno, mlini niso skoraj nič kupili.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 77 do 80 kg K 11.65 do K 12.20; slovaška nova 77 do 81 kg K 10.90 do K 11.45; nižeavstrijska in moravska, nova K 11.— do K 11.80.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 10.— do K 10.20; peštanska nova 72 do 75 kg K 9.95 do K 10.15; avstrijska 72 do 75 kg K 9.75 do K 10.05; ogrska 72 do 74 kg K 9.85 do K 10.05. Cena nekoliko podražila.

Ječmen moravski K 10.— do K 10.60, slovaški K 9.— do K 10.50.

Koruza, ogrska K 7.25 do K 7.50.

Oves, ogrski srednje vrste K 8.20 do K 8.45; prve vrste K 8.40 do K 8.65.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 61.— D, K 61.80 Bl. Cena nekoliko poskočila.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 98.50 D, K 98.—. Cena se ni izpremenila.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 71.50 do K 72.—. Cena nekoliko padla.

Petroleji vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transit K 11.— do K 11.50 B. Cena se ni izpremenila.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 0.70 do K 1.60
" " zadnje " 1.08 " " 1.84
telečje " " " 0.92 " " 1.56
svinjsko " ogrsko " 1.20 " " 1.68
ovčje " " " 0.70 " " 1.20

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 77.— D, K 77.50 B ab Dunaj.

Loj, prompt K 41.— D, K 41.50 B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 68.— D, K 69.— B ab Dunaj. Cena masti je nekoliko padla, dočim je ostala cena slanine nespremenjena.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 74.— D K 75.— B, kristalni sladkor prompt K 65.— D, K 65.50 B ab Dunaj. Sladkorni trg je zelo miren. — Cene vedno enake.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average K 45.— D; K 46.— B; Santos Perl Good K 50.— D; K 52.— B, prompt od Trsta. Tendence mirna

Poslano*)

V „Slovenskem Narodu“ se je očitalo nekemu slovenskemu koroškemu kaplanu F. — očitna revanža na znane napade „Mirove“ na odlične koroške rodoljube, ki vsled svojega mišljenja niso po godu gotovim ljudem. — da vsled njegove intervencije in njegovega nagovarjanja ni prišlo do slovenskega protokolaranja.

Nato je ta kaplan F. po preteku treh tednov napisal v „Miru“ več neresničnosti glede te v jezikovnem oziru važne pravde, o kateri naj izve slovenska javnost resnice od neposrednega udeleženca.

Bil je menda to prvi slučaj, da sta si stala na slovenskih koroških tleh slovensko-narodna zastopnika poleg dveh slovenskih strank. V tem slučaju predpisujejo znane jezikovne naredbe, da se ima protokolariti slovenski, ako to izrečno zahtevata obe stranki in tudi zastopniki.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo odgovorno, le v toliko kolikor določa zakon.

Zastopnika sta bila, še predno je g. F. o tem kaj govoril, edina v tem, da se v smislu jezikovnih naredb zahteva slovenski zapisnik. Ni pa res, da bi bil na to šele opozoril g. F. Ravnotako ni res, da se je kdo izmed zastopnikov na ugovore gospoda F. identificiral z njegovim predlogom, da se naj za slučaj intervencije nemškega zapisnikarja zadovolji z nemškim zapisnikom. Res pa je, da je bil tožnik najprej za slovenski zapisnik, da je nato g. F. z njim v smislu svojih ugovorov glede nemškega zapisnika govoril. Pri razpravi sta takoj zahtevala oba zastopnika slovensko razpravo in slovenski zapisnik, kar se je tudi protokolarilo. Sodnik je nato vprašal tudi obe stranki, ali zahtevata tudi sami slovenski zapisnik, na kar je dr. Müllerjev klient odločno izjavil, da se naj protokolarita slovenski, dočim je tožnik po pogovoru s svojim bratom provizorjem izjavil, da mu je vseeno. Seveda je sodnik z ozirom na to izjavo, ki v smislu jezikovnih naredb zadostuje za odklonitev slovenskega protokolaranja, razglasil sklep, da se protokolarita nemški. Razpravljalo se je nato slovenski, protokolarilo pa nemški.

Tak je stvarni položaj, ki ga potrdita lahko pód prisego podpisani in g. dr. Ferdo Müller kot zastopnika strank; iz njega si naj ustvari javnost sama sodbo, ali je bilo očitanje napram kaplanu F. opravičeno. Kaplan F. pa se naj obrne v tej zadevi tudi na g. provizorja Serajnika, ki mu bo moral povedati, da se je kaplan F., ako se njegovo poročilo v „Miru“ ne strinja s tem poročilom, čisto navadno — zlagal.

Dr. Jos. C. Oblak,
odvet. kand.

Celovec, 4. oktobra 1907.

Ustanovljeno 1842. Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: Delavnica:
Miklošičeva cesta 6 Igriške ulice 6
nasproti hotela „Union“ Ljubljana.

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

Prva
domača dolejnjska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1.— lit.	Tropinovec navad. K 1.— lit.
III. " 1.10 "	III. " 1.10 "
II. " 1.30 "	II. " 1.20 "
I. " 1.50 "	I. " 1.40 "
Drožnik III. " 1.30 "	Brinjevec III. " 1.40 "
II. " 1.50 "	II. " 1.80 "
I. " 1.80 "	I. " 2.— "

Vinsko žganje (konjak) od 8 do 8 K = 7/10 litra.

Specijalitet „Slovenec“ narodna grenčica narodni liker od K 1.10 do K 1.20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1.— do K 1.60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1.— do K 2.— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem e. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil, plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna. Cene zmerne.

Postena in solidna postrežba!

FR. STUPICA

trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

Marije Terezije cesta št. 1 poleg „Figabirta“ Ljubljana Valvazorjev trg št. 6 poleg Križev. cerkve.

Največja zaloga slamoreznic, mlatilnic, gepelnov, čistilnic, trijerjev, preš za grozdje in sadje, olugov in bran, pump in cevi za vodo, vino in gnojnico. — Ravnotam se dobijo vedno po najnižjih cenah, železni nagrobni križi, štedilniki, peči, kuhinjska oprava, vse orodje za kovače, ključavničarje, kleparje, mizarje in tesarje, portland in roman cement, traverze in železniške šine. Za kmetovalce posebne važnosti so ročno-povlečne grablje, s katerimi naredi jedna oseba v istem času toliko, kakor z navadnimi grabljami šest oseb, dalje plugi patent „Sack“. Posnemalniki za mleko in vsa druga oprava za mlekarne.

Postena in solidna postrežba!

Zmerne cene!

GRIČAR & MEJAČ

v Ljubljani, Prešernove ulice št. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospe, gospe, dečke in deklice. Ceniki zastonj in poštne prosto.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,
prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Svoji k svojim!

Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!